

досягнення цілей сталого розвитку та адаптації національної екологічної політики до європейських стандартів.

Література:

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

2. Казміришин Е. О. Адміністративно-правові інструменти забезпечення реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 5. С. 78-83. http://apnl.dnu.in.ua/5_2019/19.pdf

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-688-1-36>

EUROPEAN EXPERIENCE IN ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF PRINTING ACTIVITIES: LESSONS FOR UKRAINE

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Приймак О.О.

здобувач,

*Науково-дослідний інститут публічного
права*

Київ, Україна

Pryymak O. O.

External Postgraduate Student

*Scientific Institute of Public
Law*

Kyiv, Ukraine

Розвиток поліграфічної діяльності в демократичних державах ґрунтується на фундаментальних засадах свободи слова, вільного поширення інформації та недопустимості цензури, які закріплюються на конституційному й законодавчому рівнях. Державний вплив у цій сфері має бути спрямований насамперед на забезпечення реалізації зазначених свобод, визначення юридичних меж їх здійснення, встановлення підстав відповідальності за порушення законодавства, формування механізмів належного контролю, а також захист національних інтересів, зокрема у сфері мовної політики та збереження культурної спадщини.

Дослідження досвіду держав – членів Європейського Союзу, Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Литви, Латвії, Естонії

та Польщі – дає підстави виокремити найбільш ефективні адміністративно-правові підходи до регулювання відносин у сфері виготовлення та поширення поліграфічної продукції. Узагальнення відповідної зарубіжної практики дає змогу визначити перспективні напрями імплементації окремих її елементів у національну правову систему з урахуванням особливостей суспільного розвитку України, положень чинного законодавства та стратегічного курсу держави на європейську інтеграцію.

Визначальною засадою регулювання діяльності друкованих медіа та суб'єктів, пов'язаних із виготовленням і поширенням поліграфічної продукції, у розвинених демократичних державах є гарантування свободи слова, свободи преси та категорична заборона цензури. У європейських країнах ці принципи закріплено як у національних конституціях, так і в міжнародно-правових актах. Зокрема, стаття 100 Конституції Латвії гарантує кожній особі право на вільне вираження поглядів, одержання, зберігання та поширення інформації, прямо встановлюючи, що «цензура заборонена» [1].

Невдовзі після відновлення державної незалежності в Латвії було ухвалено Закон «Про пресу та інші засоби масової інформації» 1991 року, положеннями якого закріплено свободу преси, встановлено заборону цензури та врегульовано основні організаційно-правові засади функціонування друкованих медіа [1].

Аналогічні гарантії передбачено законодавством інших балтійських держав. Так, відповідно до статті 44 Конституції Литви цензура масової інформації, а також монополізація засобів масової інформації не допускаються [2].

Загальноєвропейський стандарт свободи вираження поглядів і поширення інформації сформовано положеннями статті 10 Європейської конвенції з прав людини та статті 11 Хартії Європейського Союзу про основоположні права. Згідно зі статтею 10 ЄКПЛ кожен має право вільно виражати свої погляди, одержувати та передавати інформацію й ідеї без втручання органів державної влади. Водночас Конвенція допускає запровадження дозвільного порядку лише щодо радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств, не поширюючи такої можливості на друковану пресу [3].

Зазначене свідчить, що в європейських демократичних державах запровадження ліцензування або іншого попереднього дозвільного порядку щодо виготовлення та поширення друкованої продукції, як правило, не допускається. Цим правовий режим друкованих медіа істотно відрізняється від регулювання аудіовізуального сектору, у якому ліцензування традиційно обґрунтовується обмеженістю радіочастотного ресурсу. У законодавстві переважної більшості держав – членів ЄС

встановлено пряму заборону попередньої цензури друкованих медіа. Наприклад, Конституція Польщі 1997 року гарантує свободу преси та інших засобів масової інформації, а також забороняє превентивну цензуру і запровадження дозвоільного порядку здійснення діяльності преси [4].

Отже, правові системи демократичних держав, незважаючи на відмінності у способах організації державного управління, ґрунтуються на спільних фундаментальних засадах. До них належать свобода слова і преси, недопустимість попередньої цензури, відсутність ліцензування діяльності, пов'язаної зі створенням та поширенням друкованої продукції, законодавча визначеність підстав відповідальності, пропорційність державного втручання, судовий захист прав суб'єктів та поєднання державного регулювання з механізмами професійного саморегулювання.

Найбільш загальною тенденцією розвитку зарубіжних моделей є перехід від дозвоільного контролю до повідомного, наглядового та відповідальнісного регулювання. Держава переважно не оцінює зміст поліграфічної продукції до моменту її виготовлення і поширення, не вимагає попереднього погодження матеріалів та не втручається в редакційну політику. Водночас після введення продукції в обіг допускається застосування юридичної відповідальності, якщо її зміст порушує чітко визначені законодавчі заборони. У цьому виявляється базовий принцип зарубіжного регулювання: мінімізація попередніх адміністративних перешкод із одночасним забезпеченням невідворотності відповідальності за зловживання свободою слова.

Література:

1. Media legislation – Latvia. Media Landscapes. URL: <https://medialandscapes.org/country/latvia/policies/media-legislation>
2. Public Information Policy Ministry of Culture of the Republic of Lithuania (LRKM). URL: <https://lrkm.lrv.lt/en/activities/public-information-policy>
3. Decision (EU) 2018/947 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018 providing further macro-financial assistance to Ukraine
4. Censorship. The First Amendment Encyclopedia. Middle Tennessee State University. URL: <https://firstamendment.mtsu.edu/article/censorship>